

Pestprotocol

Basisschool

TUIN 17

Inhoud

Inhoud	2
1. Waarom een pestprotocol?	3
2. Voorwaarden	4
Uitgangspunten bij ons pestprotocol	4
3. Een preventieve aanpak	5
Schoolregels	5
Leer & Veerkracht	5
Materialen en activiteiten	6
Groepsregels.....	6
4. Wat is pesten?	7
Plagen, ruw gedrag en pesten.....	7
Plagen	7
Ruw gedrag.....	7
Pesten	7
Kenmerken van pestgedrag.....	7
Signalen en voorbeelden van pestgedrag	7
Signalen van slachtoffergedrag	8
5. De betrokkenen	9
Het gepeste kind.....	9
Het kind dat pest	9
De meelopers en de andere kinderen.....	10
Ouders en leerkrachten.....	10
6. De Vijfsporenaanpak	11
Spoor 1: Het gepeste kind steunen	11
Spoor 2: De pester steunen.....	11
Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen	11
Spoor 4: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten	11
Spoor 5: Als school de verantwoordelijkheid nemen	11
7. Plan van aanpak.....	13
8. Adviezen	14
9. Nuttige adressen en telefoonnummers	16

1. Waarom een pestprotocol?

Het pestprotocol hebben wij opgesteld met als doel dat alle kinderen zich in hun basisschoolperiode vrij en veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Op onze school willen wij de kinderen een prettig pedagogisch klimaat bieden. De leerkrachten zorgen daarvoor door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. Wij maken hierbij gebruik van regels en afspraken om gewenst gedrag te stimuleren. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels.

In veruit de meeste gevallen lukt dit. Het kan helaas toch voorkomen dat er ongewenst pestgedrag plaatsvindt. In een dergelijk geval is er een ernstig probleem. De school moet zo handelen dat het pesten ophoudt.

Pesten is een probleem dat in alle geledingen van de maatschappij voorkomt. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken.

Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de ernst en de specifieke aanpak van pestgedrag.

2. Voorwaarden

Elke school heeft de intentie om pestproblemen te voorkomen door gewenst gedrag te stimuleren. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet wenselijk gedrag besproken worden en het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarbij met hen aanvullende gedragsegels worden vastgesteld.

Uitgangspunten bij ons pestprotocol

1. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt gezien en niet wordt geaccepteerd.
2. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaart de school dat als een probleem voor alle betrokken partijen: kinderen (gepeste kinderen, pesters en zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers.
3. Leerkrachten (in samenwerking met ouders) zijn alert op pestgedrag. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten dit kunnen signaleren, nemen leerkrachten duidelijk stelling en ondernemen actie tegen dit gedrag.
4. Wanneer pesten optreedt, voert de school het pestprotocol uit.
5. Het pestprotocol wordt door het hele team en de oudervertegenwoordiging onderschreven en aan alle ouders ter inzage aangeboden.
6. Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een contactpersoon nodig. De contactpersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

3. Een preventieve aanpak

Op onze school gebruiken we meerdere manieren, aanpakken of activiteiten om gedrag positief te stimuleren en hiermee pestgedrag preventief te voorkomen.

Schoolregels

Onze visie kent 5 kernwaarden waarop de schoolregels zijn gebaseerd en van waaruit wij handelen. Deze kernwaarden zijn respect, veiligheid, ontmoeten, samen en verantwoordelijk. Wij hanteren daarom onderstaande schoolregels. Onze regels en afspraken gelden voor iedereen. Ze gelden voor elke leerling, ouder, teamlid of extern betrokkene van onze school.

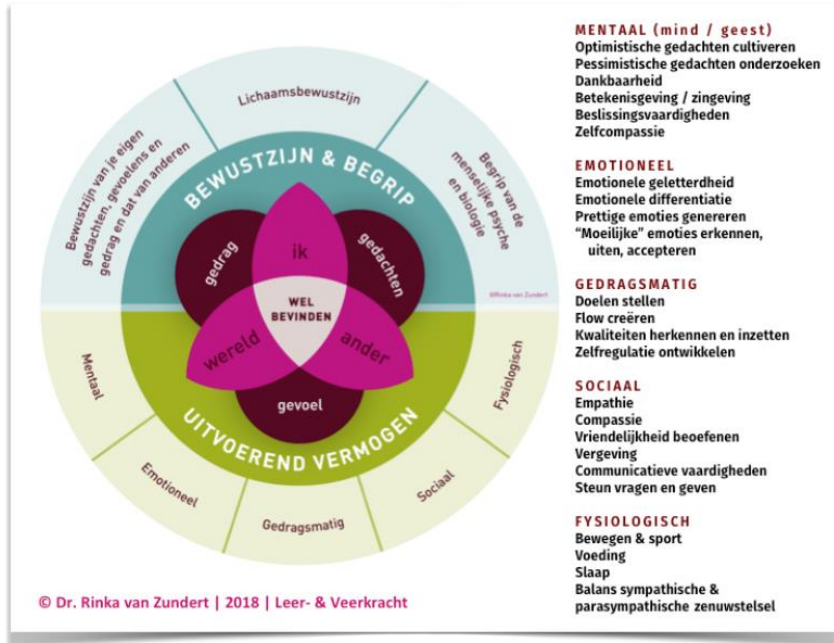
	WIJ TONEN RESPECT
	WIJ ZORGEN VOOR VEILIGHEID
	WIJ ONTMOETEN ELKAAR
	WIJ DOEN HET SAMEN
	WIJ ZIJN VERANTWOORDELIJK

Voorbeeldgedrag is van groot belang. 'Goed voorbeeld doet volgen'. Naast het voorbeeldgedrag van leerkrachten (en thuis ouders), speelt voorbeeldgedrag van leerlingen zelf ook een grote rol. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar (schoolregels) waar onderlinge verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.

Leer & Veerkracht

Op onze school hechten we veel waarde aan een prettige leer- en leeromgeving. Om een positieve klimaat te creëren werken wij op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling en sociale vaardigheden met Leer & Veerkracht dat gekenmerkt wordt door begeleiding vanuit positieve psychologie.

Leer & Veerkracht is geen methode maar een manier van omgaan met elkaar. Dat uit zich niet in het volgen van standaard lessen maar is geïntegreerd in onze hele dag. Leer & Veerkracht is een geïntegreerde aanpak. Geen losse elementen, maar geluk inpassen in onze school, in de omgang met elkaar, en in de bestaande lesstof. We kijken naar onszelf. We kijken met een open blik naar de ander, die zoeken we op en vervolgens doen we het samen. Als de kinderen goed in hun vel zitten, zichzelf kennen, de ander waarderen en geluk ervaren, vinden ze het leuker om samen te leren en leren ze beter. Hiermee bieden wij een preventieve aanpak om in de basis pesten tegen te gaan.

Materialen en activiteiten

Naast de schoolregels en Leer & Veerkracht zijn er allerlei activiteiten/materialen/methodes die we gebruiken om pesten preventief te voorkomen.

- De methode Trefwoord
- Diverse voorleesboeken
- Materialen van de GGD en de Gelderse Roos.

Groepsregels

Naast de eerdergenoemde schoolregels zijn er groepsregels. Leerlingen mogen in hun eigen groep een aanvulling of verduidelijking geven op de schoolregels in overleg met de leerkracht. Die aanvullingen worden door en met de groep opgesteld. Dit zijn de zgn. groepsregels.

4. Wat is pesten?

Kinderen vertonen verschillend gedrag dat als onplezierig kan worden ervaren. Er is dan niet altijd direct sprake van pestgedrag. Om hier meer duidelijkheid in te krijgen is het belangrijk dat de verschillen tussen plagen, ruw gedrag en pesten helder zijn.

Plagen, ruw gedrag en pesten

Plagen

Iemand op het schoolplein een duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag ontstaat uit een onschuldige sfeer. Het gaat erom dat het gedrag door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is bij plagen zelfs sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Ruw gedrag

In het spel en het samenwerken, kan het voorkomen dat kinderen iets doen dat onaardig overkomt zonder de intentie te hebben werkelijk onaardig te zijn. Een kind kan tegen een ander aanbotsen, iets op een onaardige toon zeggen, een blik hebben die onvriendelijk overkomt, iets van een ander kapot maken. Dit soort zaken kunnen door een kind dat zich niet veilig voelt, opgevat worden als pestgedrag. Omdat hierin de bedoeling niet is een ander moedwillig te kwetsen, spreken we hier niet over pesten.

Pesten

Pesten heeft een bedreigend en systematisch karakter. Pesten gebeurt moedwillig en heeft een vervelende bedoeling. We spreken van pesten als het regelmatig gebeurt. De veiligheid van de omgeving en van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd onvriendelijk en heeft een achtergrond van macht door intimidatie.

Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen.

Kenmerken van pestgedrag

- Pesten gebeurt berekend, men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Pesten is duurzaam; het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf).
- Pesten is een ongelijke strijd.
- De pestkop heeft geen positieve bedoelingen; hij/zij wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Het pesten gebeurt meestal door een groep tegenover een geïsoleerd slachtoffer.
- Pesten heeft meestal een vaste structuur; pestkoppen en slachtoffers zijn meestal dezelfde.

Signalen en voorbeelden van pestgedrag

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.

- Dreigen: “Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je.”
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz.).
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren.

Fysiek

- Trekken en duwen of spugen.
- Schoppen of laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achtervolgen of opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten.
- Dwingen om bezit af te geven.
- Dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.
- Meidenvenijn.

Isolatie:

- Steun zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.
- Steun zoeken bij andere kinderen zodat het kind wordt uitgesloten.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.
- Zich afwenden van een kind; neerbuigend kijken.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Signalen van slachtoffergedrag

- Gepeste kinderen zijn (vaak) alleen en ze worden uitgesloten door de groep tijdens pauzes.
- Gepeste kinderen lijken geen enkele goede vriend in de klas te hebben.
- Gepeste kinderen vinden het erg moeilijk hardop te praten in de klas en geven een angstige en onzekere indruk.
- Gepeste kinderen vertonen een plotseling of geleidelijke verandering in gedrag (bozer of juist stiller).
- Gepeste kinderen tonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.

5. De betrokkenen

Bij pestgedrag onderscheiden we verschillende betrokken personen/groepen.

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Kinderen die gepest worden, doen vaak andere dingen dan leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden, mits de pester daar de kans voor krijgt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen het pesten en stralen dat dan ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep. Deze angst en onzekerheid worden versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp niet uitkomt.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, ze missen in hun gepeste omgeving vrienden om op terug te vallen en ze kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen. Pesten is een groot probleem voor kinderen. Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag. Het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Ze zijn bang voor een net zo groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe.

Het kind dat pest

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek de sterkeren uit de groep. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas. Het komt echter ook regelmatig voor dat een pester een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het gepest te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving als pester gaan opstellen. Bij jongens komt uitdaging naar het gezag (de leerkracht, ouders, trainer, overblijfkraft) bij het pesten wel eens voor.

Meisjes pesten vaak minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke meestal niet aan de orde is. Ze pesten eerder met woorden of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming. Fysiek geweld komt minder voor.

Een pester heeft een probleem. Hij of zij leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste gedrag te vertonen. Ook pesters hebben last van hun pestgedrag. Door hun beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om gelijkwaardige vriendschap op te bouwen en te onderhouden. Pesters maken een ongewenste sociale ontwikkeling door.

Soms zien de pesters de aanpak van het probleem als bedreigend. Vaak echter blijken deze kinderen uiteindelijk net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om met andere kinderen een gezonde relatie op te bouwen.

De meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit noemen we de meelopers. Een meeloper kan bang zijn zelf in de slachtofferrol te raken. Het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag interessant vinden. Vooral meisjes doen wel eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden.

Als kinderen actiever gaan mee-pesting in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken meer achter zich en zo kan groepsgegedrag leiden tot situaties die onacceptabel zijn. Er zijn ook kinderen die niet merken of niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving.

Het heeft zin om stelling te nemen tegen het pesten. Wanneer kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen op te houden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt risico's met zich mee. De situatie voor meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt voor hen duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen een belangrijke rol. Er zijn kinderen die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag.

Ouders en leerkrachten

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. De school vraagt ouders van kinderen die gepest worden, ouders die merken dat een ander kind gepest wordt of ouders die zien dat hun eigen kind pest, dit te melden. Dit is in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van alle kinderen. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag of onschuldige streken.

6. De Vijfsporenaanpak

Op onze school hanteren wij de Vijfsporenaanpak. De Vijfsporenaanpak is een manier om in scholen en andere instellingen waar kinderen samenkomen het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klas- of groepsgenoten en de school. Om het probleem goed aan te pakken, is het belangrijk dat alle belanghebbenden erbij betrokken worden en richt zich op gelijktijdige hulp van deze personen. Belangrijk is dat alle personen het pesten als een probleem zien en er iets aan willen doen. De hulp ziet er voor elke persoon/groep anders uit.

Spoor 1: Het gepeste kind steunen

Dat wil zeggen:

- luisteren naar wat er gebeurd is
- het probleem van het kind serieus nemen
- met het kind overleggen over mogelijke oplossingen
- samen met het kind werken aan die oplossingen
- eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining)
- zorgen voor vervolggesprekken.

Spoor 2: De pester steunen

Dat wil zeggen:

- met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent
- het kind helpen zijn relaties met andere kinderen te verbeteren
- zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als pedagogisch medewerker (of leerkracht) daaraan gaat doen
- grenzen stellen en die consequent handhaven
- het kind helpen zich aan regels en afspraken te houden
- zorgen voor vervolggesprekken.

Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen

Dat wil zeggen:

- ouders die zich zorgen maken serieus nemen
- ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen
- met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken
- zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Spoor 4: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten

Dat wil zeggen:

- met de kinderen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin
- met de andere kinderen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin
- samen met de kinderen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen.

Spoor 5: Als school de verantwoordelijkheid nemen

Dat wil zeggen:

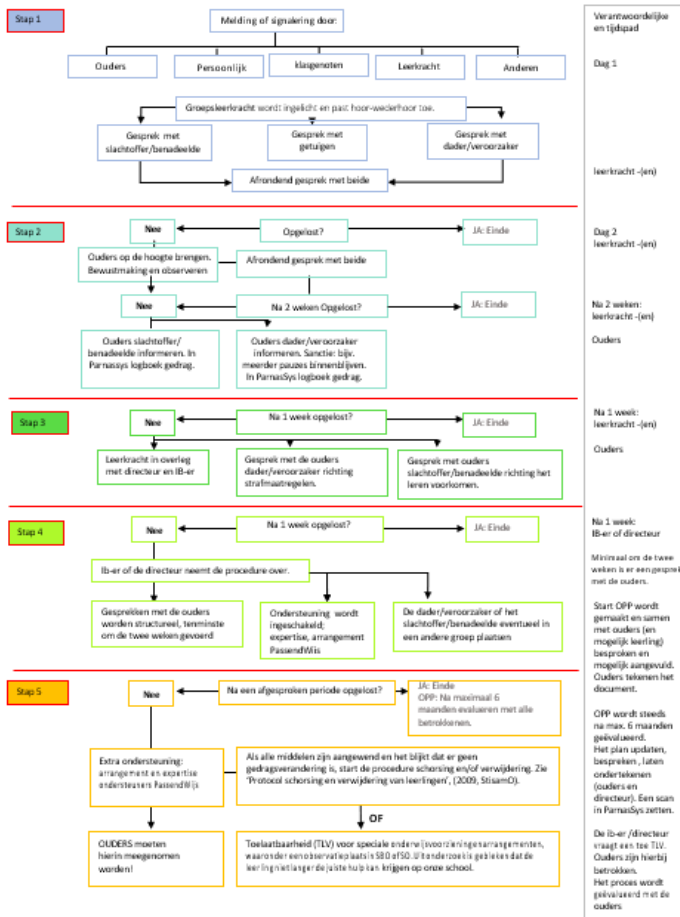
- de school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid

- de school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

7. Plan van aanpak

Wanneer pestgedrag wordt gesignaleerd volgen wij het 'Stappenplan Zorgstructuur' en het bijbehorende 'Stroomschema Onaanvaardbaar en antisociaal gedrag'. Deze staan vermeld in ons Gedragsprotocol.

Bijlage 2: Stroomschema Onaanvaardbaar en antisociaal gedrag

8. Adviezen

Adviezen voor de leerkracht

- Begeleiding van de groep waarin gepest wordt:
- Maak het probleem bespreekbaar. Neem daarbij alle kinderen even serieus.
- Maak gebruik van materialen die we op school hebben.

Begeleiding van het gepeste kind.

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe het kind zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist een reactie die een pester wil uitlokken. Het kind in laten zien dat je ook op een andere manier kunt reageren. Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van het kind benadrukken.
- Belonen (schouderklopjes) als het gepeste kind zich anders opstelt.
- Praten met de ouders van het gepeste kind. Ervoor zorgen dat er een optimale communicatie blijft gedurende de tijd dat het gepeste kind gepest wordt.
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of “ik zal het de pesters weleens gaan vertellen”. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten nog kan toenemen.
- Indien nodig n.o.m. ouders pester inschakelen van externe hulp bijv.: sociale vaardigheidstrainingen, Gelderse roos, G.G.D. en schoolarts.

Begeleiding van de pester.

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- Duidelijk maken dat pesten verboden is niet alleen in en om de school. Wij houden als regel aan straffen als het kind wel pest en belonen als het kind zich aan de regels houdt.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de reden/oorzaak van het pesten.
- Aan ouders van pester de mogelijkheid voorleggen dat het lid worden van een vereniging/club en daardoor op een andere manier in contact komen met kinderen als een goede remedie zou kunnen werken.
- Indien nodig n.o.m. ouders pester inschakelen van externe hulp bijv.: sociale vaardigheidstrainingen, Gelderse roos, G.G.D. en schoolarts.

Adviezen aan de ouders van onze school.

- Ouders van gepeste kinderen.
- Raak niet in paniek, elk kind loopt de kans gepest te worden.
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Bekijken of het lid worden van vereniging/club ertoe kan bijdragen dat het zelfvertrouwen van het gepeste kind kan groeien.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters.

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek; elk kind loopt de kans pester te worden.
- Probeer achter mogelijke oorzaken te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.
- Wellicht lid worden van een club om ook op een andere manier in contact te komen met anderen.
- Wijs de ouders op de mogelijkheden van hulp zoeken bij externe instanties: Gelderse Roos of i.d.

Alle andere ouders.

- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind respect te hebben voor anderen en voor anderen op te komen.

9. Nuttige adressen en telefoonnummers

De stichting Wonderwijs heeft een vertrouwens contactpersoon, Sonja Tetro. Zij is bereikbaar via Sonja@vertrouwenszaken.nl of 06-24676470.

Voor informatie kunt u terecht bij onze Interne contactpersoon Carina van Someren. Zij zal u doorsturen naar de juiste persoon / instantie.

Kindertelefoon: 0800 – 0432 (gratis). Elke dag te bereiken van 14:00 – 20:00 uur
Internetsite: www.kindertelefoon.nl.

Aan ouders wordt een luisterend oor, advies en informatie geboden door:

De Opvoedtelefoon: 0900 - 821 22 05 (€ 0,20 per minuut)

Maandag t/m woensdag van 9.00 tot 17.00 uur en 19.00 tot 21.30 uur.

Donderdag en vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur.

Internetsite: www.opvoedtelefoon.nl.

Voor hulp en advies bij pesten op school, voor leerlingen en leerkrachten:

Hulplijn Pestweb: 0800 - 282 82 80, gratis

Op schooldagen van 14.00 tot 17.00 uur.

Internetsite: www.pestweb.nl.

Voor advies bij pesten op school, voor ouders:

50tien: 0800 - 5010, gratis

Op schooldagen van 10.00 tot 15.00 uur.

Internetsite: www.50tien.nl.

Voor meer telefoonnummers en adressen verwijzen we u naar de internetsites:

<http://www.pesten.net>

<http://www.pestweb.nl>.

<http://www.sjn.nl/pesten>

Op deze sites vindt u meer informatie over pesten, waaronder literatuursuggesties.